

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ และอิทธิพลที่มีต่อ
ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและอัตราผลตอบแทนผิดปกติสะสมของ
บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ (mai)

Factors Influence Disclosures of Key Audit Matters and Their Influence
on Audit Fees and Cumulative Abnormal Return
Companies Listed on the Market for Alternative Investment (mai)

ทาริกา แยมะมัง^{1*} พัทธนันท์ เพชรเชิดชู² ศิริเดช คำสุพรหม³ พนารัตน์ ปานมณี⁴

^{1,2,3} วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

⁴ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Tarika Yamkamang^{1*} Pattanant Petchchedchoo² Siridech Kumsuprom³ Panarat Panmanee⁴

^{1,2,3} College of Innovation Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

⁴ Thammasat Business School, Thammasat University

*Corresponding Author E-mail: tarika.thongpleow@gmail.com

(Received: May 5, 2022; Revised: June 11, 2022 ; Accepted: June 21, 2022)

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ และอิทธิพลของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบที่มีต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและอัตราผลตอบแทนผิดปกติสะสม 2) ศึกษาประเภทสำนักงานบัญชีที่มีอิทธิพลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผ่านการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ด้วยวิธีเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากงบการเงินประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ กลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 ถึง พ.ศ. 2561 ข้อมูลดังกล่าววิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) โดยการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ผลการวิจัยพบว่า การลงทุนในบริษัทย่อยไม่มีอิทธิพลต่อการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ประเภทสำนักงานสอบบัญชีมีอิทธิพลทางตรงต่อการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ และการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมีอิทธิพลทางตรงต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและอัตราผลตอบแทนผิดปกติสะสม นอกจากนี้ผลการทดสอบยังพบว่าประเภทสำนักงานสอบบัญชีมีอิทธิพลทางอ้อมต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผ่านการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ผลวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงหน้ารายงานผู้สอบบัญชีช่วยเพิ่มมูลค่าการสื่อสารให้กับผู้มีส่วนได้เสียมากขึ้น เช่น นักลงทุนมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อตลาดในช่วงที่มีการประกาศ

รายงานผู้สอบบัญชีรับอนุญาตส่งผลให้นักลงทุนสามารถวางแผน และคาดการณ์แนวโน้มของผลตอบแทนได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ, ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี, อัตราผลตอบแทนผิดปกติสะสม, บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ

Abstract

The objectives of this research were 1) To study the factors influencing key audit matters reporting and the influence of key audit matters on the audit fees and cumulative abnormal return. 2) To study the influence of the type of accounting firms on audit fees through the disclosure of key audit matters by The quantitative research, the data was collected from annual financial statements of companies Listed on the Market for alternative Investment in the sample group during the time period of 2016 to 2018. data was analyzed using by the path of the Structural Equation Model (SEM). The results showed that investments in subsidiaries do not influence the disclosure of key audit matters, types of audit firms had directed influence on the disclosure of key audit matter, the disclosure of key audit matters had directed influence on the audit fees and the cumulative abnormal return. In addition, the results of the testing revealed that type of audit firm had an indirect influence on audit fees through the disclosure of key audit matters, with a statistical significance level of 0.05. Furthermore, changing Certified Public Accountant's report improved the value of communication for stakeholders, for example, investors had reacted to the market during the release of the Certified Public Accountant report, resulting in investors be able to plan and forecast the trend of returns appropriately.

Keywords: Disclosed Key Audit Matters, Audit Fees, Cumulative Abnormal Returns, Companies Listed on the Market for Alternative Investment

บทนำ

การดำเนินธุรกิจของบริษัทในปัจจุบันมีกฎระเบียบ หลักเกณฑ์ และข้อบังคับต่าง ๆ เป็นจำนวนมากที่ธุรกิจต้องปฏิบัติตาม คือการจัดทำรายงานทางการเงินซึ่งเป็นสารสนเทศให้แก่ผู้ใช้ข้อมูลรายงานดังกล่าวได้รับการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเพื่อให้ความเชื่อมั่นโดยผู้ใช้ข้อมูลให้ความสำคัญที่รายงานของผู้สอบบัญชีเมื่อมีข้อสงสัยเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของรายงานทางการเงิน ในช่วงที่ผ่านมาแม้จะมีการเพิ่มคำอธิบายในรายงานของผู้สอบบัญชีเพิ่มขึ้น งานวิจัยในอดีตส่วนใหญ่พบว่ารายงานของผู้สอบบัญชีสร้างความแตกต่างของการสื่อสารระหว่างผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้ใช้งบการเงิน นอกจากนี้ Asare & Wright (2012) กล่าวว่าช่องว่างการสื่อสารระหว่างผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ผู้ให้กู้และนักลงทุนเข้าใจข้อความที่แสดงในรายงานผู้สอบบัญชีตามมาตรฐานฯ ระบุว่าผู้ใช้งบการเงินมีความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการของบริษัทความเข้าใจผิดการใช้รายงานของผู้สอบบัญชีอาจนำไปสู่การลงทุนที่ไม่มีประสิทธิภาพ และการสูญเสียความเชื่อมั่นในวิชาชีพการสอบบัญชี วิธีที่เป็นไปได้ในการลดช่องว่างในการสื่อสารระหว่างผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้ใช้อข้อมูล การแก้ไขถ้อยคำในรายงานของผู้สอบบัญชีควรให้รายละเอียดและการใช้ภาษาง่าย ดังนั้นสิ่งที่นำเสนอในรายงานของผู้สอบบัญชีไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลได้มากเท่าที่ควร คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการสอบบัญชีและงานให้ความเชื่อมั่นระหว่างประเทศได้ปรับปรุงมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชีเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลให้มากขึ้น หนึ่งในการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้คือการให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตนำเสนอเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (Key Audit Matters: KAMs) โดยนำเสนอเฉพาะรายงานของผู้สอบบัญชีสำหรับการตรวจสอบบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เพื่อกำหนดให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตใช้พิจารณาในส่วนในเรื่อง รูปแบบและเนื้อหาที่ควรสื่อสารให้กับผู้ใช้งบการเงิน สำหรับประเทศไทยมีการบังคับใช้กับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่มีรอบระยะเวลาบัญชีสิ้นสุดในหรือหลังวันที่ 31 ธันวาคม 2559 เป็นการพัฒนาวิชาชีพบัญชีของประเทศไทยให้ก้าวทันกับนานาชาติ จากวัตถุประสงค์ของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในการเพิ่มคุณค่าของการสื่อสารในรายงานของผู้สอบบัญชีส่งผลต่อปฏิกิริยาการตอบสนองของตลาดโดย Fama (1970) กล่าวว่า ตลาดหลักทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพราคาหลักทรัพย์เกิดผลสะท้อนอย่างเต็มที่ (Full Reflect) จากข้อมูลที่มีอยู่ซึ่งหมายความว่า การรับรู้ข้อมูลไม่ทำให้บุคคลใด ๆ สามารถทำกำไรได้จากตลาด นอกจากนี้ได้ศึกษาการตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ต่อข่าวสารต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และสามารถสรุปได้ว่าในตลาดที่มีประสิทธิภาพราคาหลักทรัพย์ในแต่ละช่วงเวลาไม่ว่าเป็นราคาเท่าไร ราคาหลักทรัพย์นั้นได้สะท้อนข้อมูลข่าวสารของหลักทรัพย์ทุกชนิดที่เปิดเผยต่อสาธารณชน Bedard et al. (2016) กล่าวว่าจำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบและรูปแบบในการนำเสนอ มีการแสดงกระบวนการตรวจสอบทำให้ผู้ใช้งบการเงินมีความสนใจเรื่องสำคัญในการตรวจสอบเพิ่มขึ้น รวมถึงนักลงทุนที่ได้รับรายงานผู้สอบบัญชีที่มีย่อหน้าเรื่องสำคัญใน

การตรวจสอบมีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจมากกว่านักลงทุนที่ได้รับ ข้อมูลในรูปแบบมาตรฐาน (Sirois, Bedard & Bera, 2017)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสนใจศึกษาการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในหน้า รายงานของผู้สอบบัญชีเพื่อสะท้อนมุมมองของการสื่อสารระหว่างผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้ใช้งบการเงิน ที่คาดหวัง เรื่องที่ผู้สอบบัญชีต้องการสื่อสาร อีกทั้งผู้วิจัยต้องการศึกษาปัจจัยได้แก่การลงทุนในบริษัทย่อย และประเภท สำนักงานสอบบัญชีมีผลต่อการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ เพราะการลงทุนในบริษัทย่อยทำให้เกิดความ ซับซ้อนของรายการหรือเหตุการณ์ที่อาจส่งผลต่อผู้สอบบัญชีในการใช้ดุลยพินิจอย่างมีนัยสำคัญในการตรวจสอบ รายการดังกล่าว มาตรฐานการสอบบัญชีกำหนดให้เพิ่มเรื่องสำคัญในการตรวจสอบอาจมีผลกระทบต่อ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี เพราะผู้สอบบัญชีรับอนุญาตต้องใช้ดุลยพินิจต่อการเปิดเผยเรื่องสำคัญใน การตรวจสอบส่งผลให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตมีความรับผิดชอบต่อข้อความที่สื่อสาร ทั้งนี้อาจส่งผลกระทบต่อต้นทุนใน การตรวจสอบที่เพิ่มขึ้น รวมถึงนักลงทุนที่คาดหวังการประกาศรายงานผู้สอบบัญชีมีผลต่อราคาหุ้น และนอกจากนี้ เรื่องสำคัญในการตรวจสอบมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง ที่อาจเกิดขึ้นทำให้กิจการสามารถรับมือกับ วิกฤตการณ์ทางการเงินต่อไปในอนาคตได้อย่างทันเวลา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ และอิทธิพลของเรื่องสำคัญใน การตรวจสอบที่มีต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและอัตราผลตอบแทนผิดปกติสะสม
2. เพื่อศึกษาประเภทสำนักงานบัญชีที่มีอิทธิพลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผ่านการเปิดเผยเรื่อง สำคัญในการตรวจสอบ

กรอบแนวคิดการวิจัย

รายงานผู้สอบบัญชีถือเป็นเครื่องมือและตัวกลางที่สำคัญในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับรายงานทางการเงินของ กิจการไม่ว่าจะเป็นความถูกต้องในการจัดทำงบการเงิน และความครบถ้วนของการเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ ผู้สอบ บัญชีรับอนุญาตทำหน้าที่เสมือนเป็นตัวแทนบริษัทในการให้ความเชื่อมั่นกับผู้ใช้งบการเงินสอดคล้องกับ ทฤษฎี ตัวแทน (Agency Theory) ระบุว่าหากเจ้าของบริษัท (Agent) ไม่สามารถบริหารงาน แต่เพียงผู้เดียวว่าจ้างผู้อื่น (Principal) มาช่วยบริหารงาน คือการทำสัญญาภายใต้การที่บุคคลหนึ่ง (ตัวการ) ร่วมกับผู้อื่น (ตัวแทน) ปัญหา ของตัวแทนเกิดขึ้นเมื่อตัวแทนใช้ประโยชน์จากข้อมูลเพิ่มขึ้นและมุ่งเน้นการบรรลุเป้าหมายของตัวแทน (Jensen & Meckling, 1976) เพื่อลดความขัดแย้งนี้บุคคลที่สามคือผู้สอบบัญชีรับอนุญาตได้รับการว่าจ้างให้ทำหน้าที่ใน การตรวจสอบเป้าหมายหลักได้รับการพิจารณาในทุก ๆ สถานการณ์ ซึ่งในทางกลับกันความแตกต่างระหว่างผู้ใช้

งบการเงินคาดหวังในรายงานของผู้สอบบัญชีนำไปสู่ช่องว่างของการสื่อสาร ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือการเพิ่มเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่ (International Federation of Accountants, 2015) โดยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบจำเป็นต้องใช้การตัดสินใจของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในระดับสูงว่าเรื่องดังกล่าวนี้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ทำลาย ชับซ้อนเพียงพอที่จะนำมาเปิดเผยในรายงานของผู้สอบบัญชีหรือไม่

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวฯ ส่งผลกระทบต่อตลาดทุนหรือไม่โดยเฉพาะนักลงทุนมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อตลาด สอดคล้องกับการศึกษาตลาดหลักทรัพย์ของสหราชอาณาจักรพบว่าเมื่ออัตราผลตอบแทน ที่ผิดปกติสะสมอย่างมีนัยสำคัญในช่วงเหตุการณ์ 3 วันนับจาก 1 วันก่อนการประกาศรายงานของผู้สอบบัญชีที่มีเรื่องสำคัญในการตรวจสอบโดยจำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชี มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนที่ผิดปกติสะสม Thompson, Schmidt & Lennox (2016) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Suttipun (2020) กล่าวว่า การเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนมีระดับการเปิดเผยข้อมูลที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบกับราคาหลักทรัพย์

ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี หมายถึง ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่บริษัทจ่ายให้กับสำนักงานสอบบัญชี หรือผู้สอบบัญชีรับอนุญาตต่อการบริการสอบบัญชีและบริการอื่น ค่าธรรมเนียมเท่ากับต้นทุนโดยประมาณของเวลาการปฏิบัติงานตรวจสอบสำหรับกิจกรรมเหล่านั้นบวกส่วนต่างกำไร (Kistana, 2016) ซึ่งสอดคล้องกับ Almulla & Bradbury (2018) Bedard, Gonthier & Schatt (2018) และชาญชัย ตั้งเรื่อนรัตน์ (2558) กล่าวว่า ผู้สอบบัญชีต้องระมัดระวังมากขึ้นในการปฏิบัติงานทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้น และผู้สอบบัญชีเปิดเผยจำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมาก ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชียังมีมูลค่าสูง

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยแสดงให้เห็นว่าสำนักงานสอบบัญชี Big 4 มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบทำให้คุณภาพงานสอบบัญชีสูงขึ้น เช่น FMA & EXRB (2017) ศึกษาเรื่องสำคัญในการตรวจสอบจากประสบการณ์ปีแรกในประเทศนิวซีแลนด์โดยการวิเคราะห์เรื่องสำคัญในการตรวจสอบตามประเภทของสำนักงานสอบบัญชีได้แก่ Big 4 และสำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 พบว่าประเภทสำนักงานบัญชีที่แตกต่างกันส่งผลให้มีการระบุจำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบที่แตกต่างกัน หลักฐานล่าสุดระบุความแตกต่างของคุณภาพในการตรวจสอบระหว่างผู้สอบบัญชี Big 4 และผู้สอบบัญชี Non-Big 4 เกิดจากลักษณะของลูกค้า โดยเฉพาะขนาดของบริษัท (Lawrence, Migue & Ping, 2011) ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องคือความซับซ้อนที่เพิ่มขึ้นของบริษัทที่รวมธุรกิจกันโดยพยายามในการบรรลุการทำงานร่วมกันตามแผนงาน หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้สอบบัญชีคาดหวังการดำเนินงานตรวจสอบอย่างพิถีพิถันเมื่อความซับซ้อนในธุรกิจของลูกค้ามีสูง Pinto & Morais (2019) กล่าวว่าความซับซ้อนในระดับสูงนำไปสู่ความเสี่ยงในการตรวจสอบสูงขึ้น นอกจากนี้ Ferreira &

Morais (2020) และ Suttipun (2020) สนับสนุนว่าความซับซ้อนของธุรกิจของลูกค้านั้นส่งผลกระทบในการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ดังนั้นผู้สอบบัญชีของบริษัทที่มีความซับซ้อนในระดับสูงอาจรู้สึกกดดันมากขึ้นในการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบเพื่อวัตถุประสงค์ในการรับรองความเป็นอิสระและลดความเสี่ยงในการตรวจสอบ จากแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้พัฒนารอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 การลงทุนในบริษัทย่อยมีอิทธิพลต่อการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

สมมติฐานที่ 2 ประเภทสำนักงานสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

สมมติฐานที่ 3 ประเภทสำนักงานสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผ่านการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

สมมติฐานที่ 4 การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมีอิทธิพลต่ออัตราผลตอบแทนผิดปกติสะสม

สมมติฐานที่ 5 การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมีอิทธิพลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

วิธีดำเนินการวิจัย

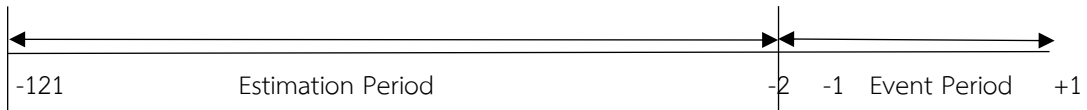
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai) ในปี พ.ศ. 2559 - พ.ศ. 2561 รวมทั้งสิ้น 163 บริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2562)

กลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai) จำนวน 113 บริษัท โดยผู้วิจัยได้มีการกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ ไม่นับรวมกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน 10 บริษัท กลุ่มที่เข้าข่ายอาจถูกเพิกถอน 1 บริษัท บริษัทไม่เปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ 24 บริษัท และข้อมูลไม่ครบถ้วน 15 บริษัท

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ด้วยการวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM) โดยการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรด้วยค่าประมาณความควรสูงสุด (Maximum Estimates = ML) ประกอบด้วย การวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบเต็มรูป (Over Identified Model) หรือการกำหนดโครงสร้างโมเดล (Model Specification) การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การประมาณค่าพารามิเตอร์ของโมเดล (Parameter Estimation of the Model) การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล (Measures of the Model Fit) รวมทั้งใช้วิธีการวิจัยแบบเหตุการณ์ศึกษา (Event Study) เพื่อวัดการตอบสนองของตลาดที่มีต่อการเปิดเผยเรื่องสำคัญ ในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชี โดยใช้อัตราผลตอบแทนที่ผิดปกติสะสมในช่วงเหตุการณ์ซึ่งประกอบด้วย 1) การระบุเหตุการณ์และวันที่เกิดเหตุการณ์ได้กำหนดวันที่เกิดเหตุการณ์ (Event Date = 0) คือวันที่มีการประกาศรายงานของผู้สอบบัญชีที่มีเรื่องสำคัญในการตรวจสอบต่อสาธารณชน ซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาผลกระทบของเหตุการณ์ต่อราคาหลักทรัพย์ในช่วงระยะสั้นใกล้กับช่วงเหตุการณ์ เช่น ช่วง 3 วัน ตั้งแต่ วันที่ -1 ถึงวันที่ +1 (Thompson, Schmidt & Lennox, 2016) 2) ระยะเวลาการ (Estimation Period) หรือ ช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์ คือ ช่วงระยะเวลาที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลก่อนเหตุการณ์ เพื่อหาอัตราผลตอบแทนที่คาดหวัง (Expected Return) ในช่วงเหตุการณ์ ช่วงประมาณการกำหนดเพื่อสะท้อนอัตราผลตอบแทนปกติของหุ้นที่ปราศจากเหตุการณ์นั้น ๆ ทำให้ช่วงประมาณการนั้นไม่ทับซ้อนกับช่วงเหตุการณ์ (Mackinley, 1997) โดยงานวิจัยนี้กำหนดช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์จำนวน 120 วัน ก่อนการประกาศ เรื่องสำคัญในการตรวจสอบต่อสาธารณชน (วันที่ -121 ถึงวันที่ -2) (Sorokina, Booth, & Thornton, 2013) 3) ช่วงเหตุการณ์ (Event Period) คือ ช่วงเวลาเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นซึ่งคาดว่าจะเกิดอัตราผลตอบแทนที่ผิดปกติได้แก่ วันที่เกิดเหตุการณ์เป็นอย่างน้อยรวมไปถึงวันที่หลังเหตุการณ์เพื่อสะท้อนผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากวันที่เกิดเหตุการณ์ โดยช่วงเหตุการณ์เริ่มจาก 1 วันก่อนการประกาศ ถึง 1 วันหลังวันประกาศ (วันที่ -1 ถึงวันที่ +1) เพื่อคำนวณอัตราผลตอบแทนผิดปกติที่เกิดเหตุการณ์และวัดอัตราผลตอบแทนผิดปกตินี้มีความแตกต่างไปจากปกติอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่อธิบายดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 ช่วงเหตุการณ์ของการประกาศรายงานของผู้สอบบัญชี

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการเปิดเผยข้อมูล 3 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) การเปิดเผยข้อมูลตามรูปแบบการเปิดเผย (Form) เช่น ข้อความ รูปภาพ เป็นต้น 2) การเปิดเผยข้อมูลตามลักษณะการเปิดเผย (Nature) เช่น ข้อความ ตัวเลข จำนวนเงิน เป็นต้น 3) การเปิดเผยข้อมูลตามแหล่งการเปิดเผย (Location) โดยการวิเคราะห์เนื้อหาในรายงานประจำปีของบริษัท (Steenkamp & Northcott, 2007) และรวบรวมข้อมูลจาก SETSMART (Set Marketing and Reporting Tools)

การวัดค่าตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรตาม คือ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและอัตราผลตอบแทนผิดปกติสะสม เรื่องสำคัญในการตรวจสอบตัวแปรคั่นกลางทำหน้าที่เชื่อมโยงเพื่อถ่ายทอดอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่อยู่ต้นทางสู่ปัจจัยผลลัพธ์ที่อยู่ปลายทาง ตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ประกอบด้วย การลงทุนในบริษัทย่อยและประเภทสำนักงานสอบบัญชีโดยแสดงรายละเอียดดังนี้

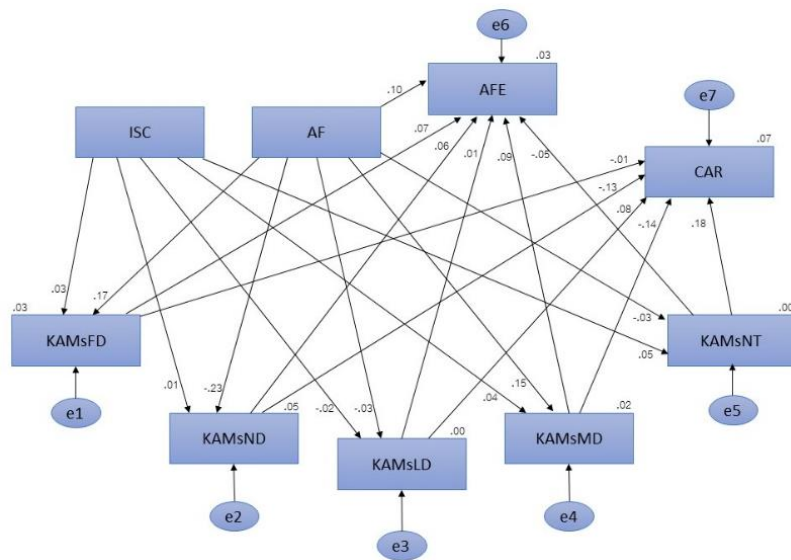
- ISC = การลงทุนในบริษัทย่อย
- AF = ประเภทสำนักงานสอบบัญชี
- KAMsFD = รูปแบบการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ
- KAMsND = ลักษณะการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ
- KAMsLD = ตำแหน่งการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ
- KAMsMD = ความมีสาระสำคัญการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ
- KAMsNT = จำนวนเรื่องของการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ
- AFE = ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
- CAR = อัตราผลตอบแทนผิดปกติสะสม

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) ระหว่างตัวแปร การลงทุนในบริษัทย่อย ประเภทสำนักงานสอบบัญชี การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ค่าธรรมเนียมในการสอบบัญชี และอัตราผลตอบแทนผิดปกติสะสม พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่ทุกตัวมีค่าน้อยกว่า .65 (Burns & Grove, 1993) ทำให้ไม่มีปัญหา Multicollinearity จึงนำไปวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยในขั้นตอนต่อไป

2. ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างตามสมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์เส้นทางของความสัมพันธ์แบบเต็มรูปการลงทุนในบริษัทย่อย ประเภทสำนักงานสอบบัญชี การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี และอัตราผลตอบแทนผิดปกติสะสม จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี การค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสร้างรูปแบบความสัมพันธ์แบบเต็มรูปแบบ (Over Identified Model) ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีเส้นทางเชื่อมระหว่างตัวแปรในทิศทางเดียวกันที่สามารถเชื่อมไปสู่ตัวแปรตามที่เป็นตัวแปรศูนย์กลางและตัวแปรตามของสมการโครงสร้างดังภาพที่ 3

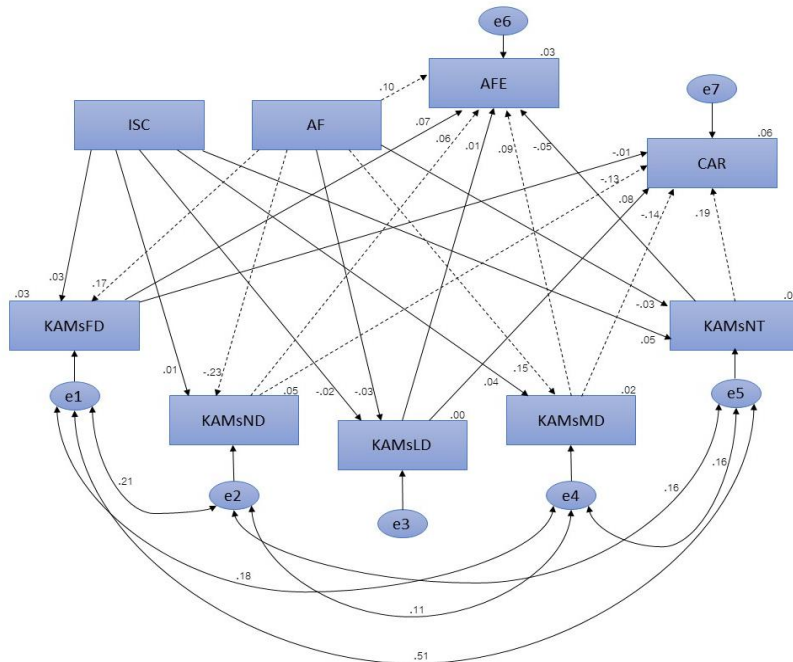

ภาพที่ 3 รูปแบบโมเดลการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ (Path analysis) ก่อนปรับโมเดล

การปรับโมเดล

จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุเต็มรูปแบบ ค่าผลลัพธ์เริ่มต้นของการลงทุนในบริษัทย่อย ประเภทสำนักงานสอบบัญชี การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและอัตราผลตอบแทนผิดปกติสะสมของโมเดลยังไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดโดยมีค่าดัชนี $\chi^2/df = 9.713$, P-value = .00, CFI = .282, GFI = .912, AGFI = .736, RMSEA = .161, HOELTER = 58

ซึ่งค่าดัชนีดังกล่าวบ่งชี้ว่าตัวแบบโมเดลของงานวิจัยไม่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีความคลาดเคลื่อนสูงของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์นั้นยังไม่เหมาะสม ดังนั้นผู้วิจัยดำเนินการปรับโมเดลดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 รูปแบบโมเดลการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ (Path analysis) หลังปรับโมเดล

มีอิทธิพล -----> ไม่มีอิทธิพล ----->

ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล (Measures of the Model Fit)

ผู้วิจัยได้พัฒนาโมเดลให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าโมเดลตัวแบบเชิงประจักษ์กับตัวแบบทฤษฎี (โมเดลต้นแบบ) มีความสอดคล้องกันซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินโมเดลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ดัชนีบ่งชี้ความสอดคล้องระดับความกลมกลืน (Goodness-of-Fit Index)

Indicator	Cut-off Value Requirement	Model Fit	
P-value	.191	$P > .05$	สอดคล้อง
χ^2/df	1.379	< 2.00	สอดคล้อง
GFI	.992	$> .95$	สอดคล้อง
AGFI	.961	$> .95$	สอดคล้อง
RMSEA	.033	$< .05$	สอดคล้อง
HOELTER	461	> 200	สอดคล้อง

จากรูปแบบโมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ผ่านการปรับโมเดลแล้วพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีความสัมพันธ์ที่ดีที่สุดแล้ว จึงนำโมเดลความสัมพันธ์ดังกล่าวมาหาอิทธิพลทางตรง (Direct Effect: DE) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect: IE) และผลรวมอิทธิพล (Total Effect: TE) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 อิทธิพลทางตรง ทางอ้อมและอิทธิพลรวม

ตัวแปรทำนาย	ตัวแปรตาม								
	KAMs			AFE			CAR		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
ISC	.027	-	.027						
	.014	-	.014						
	-.023	-	-.023						
	.044	-	.044						
	.048	-	.048						
AF	.171*	-	.171*	-	.014*	.014*			
	-.226*	-	-.226*						
	-.026	-	-.026						
	.146*	-	.146*						
	-.033	-	-.033						
KAMsFD				.068	-	.068	-.006	-	-.006
KAMsND				.058*	-	.058*	-.133*	-	-.133*
KAMsLD				.093	-	.093	.080	-	.080
KAMsMD				.006*	-	.006*	-.136*	-	-.136*
KAMsNT				-.054	-	-.054	.185*	-	.185*

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงของการลงทุนในบริษัทย่อย ประเภทสำนักงานสอบบัญชีที่มีต่อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ และเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมีอิทธิพลทางตรงต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและอัตราผลตอบแทนผิดปกติสะสม พบว่า ประเภทสำนักงานสอบบัญชีมีอิทธิพลทางตรงต่อการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบทิศทางเดียวกันในด้านความมีสาระสำคัญการเปิดเผยข้อมูลเท่ากับ .146 ด้านรูปแบบการเปิดเผยข้อมูลเท่ากับ .171 ส่วนด้านลักษณะข้อมูลการเปิดเผยมีอิทธิพลทางตรงในทิศทางตรงกันข้ามเท่ากับ .226 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบด้านจำนวนเรื่องของการ

เปิดเผยมีอิทธิพลทางตรงต่ออัตราผลตอบแทนผิดปกติสะสมทิศทางเดียวกันเท่ากับ .185 ส่วนด้านความมีสาระสำคัญของการเปิดเผยข้อมูล และด้านลักษณะของการเปิดเผยข้อมูลมีอิทธิพลทางตรงในทิศทางตรงกันข้ามเท่ากับ .136 และ .133 ตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบด้านความมีสาระสำคัญในการตรวจสอบ และด้านลักษณะข้อมูลการเปิดเผยมีอิทธิพลทางตรงต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในทิศทางเดียวกันเท่ากับ .006 และ .058 ตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 นอกจากนี้ประเภทสำนักงานสอบบัญชีมีอิทธิพลทางอ้อมต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผ่านการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบเท่ากับ .014 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สรุปการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ และอิทธิพลที่มีต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและอัตราผลตอบแทนผิดปกติสะสมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ (mai) ผู้วิจัยสรุปผลในแต่ละประเด็นได้ดังนี้

1. การลงทุนในบริษัทย่อยมีอิทธิพลต่อการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

การลงทุนในบริษัทย่อยไม่มีอิทธิพลต่อการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 กล่าวคือ การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบเรื่องที่ผู้สอบบัญชีให้ความสำคัญมากที่สุดในการตรวจสอบงบการเงินงวดปัจจุบัน ประเด็นสำคัญที่ได้รับการคัดเลือกจากเรื่องที่สื่อสารกับผู้มีหน้าที่กำกับดูแลกิจการ (International Auditing and Assurance Standards Board, 2011) ทั้งนี้ตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ เป็นแหล่งระดมทุนของธุรกิจที่มีศักยภาพขนาดกลางและเล็กมีส่วนการลงทุนในบริษัทย่อยต่ำ ภาพรวมผู้สอบบัญชีเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบเพียง 1 เรื่องส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการรับรู้รายได้ อาจเป็นเพราะไม่ส่งผลต่อขนาดและความซับซ้อนของรายการทางบัญชี สอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียงไกร บุญเลิศอุทัย ศิลปพร ศรีจันเพชร และอนุวัฒน์ ภักดี (2562) ศึกษาเรื่องสำคัญในการตรวจสอบบอกระยะ ผลการวิจัยพบว่า การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงาน ค่าสอบบัญชี ระยะเวลาการออกรายงานระดับการจัดการกำไร ส่วนผลการวิจัยด้านคุณลักษณะพบว่าการลงทุนในบริษัทย่อยไม่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบทั้งนี้เพราะบริบทของสถาบันผลการวิจัยแตกต่างกับงานวิจัยต่างประเทศ

2. ประเภทสำนักงานสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

ประเภทสำนักงานสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบทิศทางเดียวกันในด้านความมีสาระสำคัญการเปิดเผยข้อมูล และด้านรูปแบบการเปิดเผยข้อมูลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 กล่าวคือความแตกต่างของรายงานผู้สอบบัญชี คือ สำนักงานสอบบัญชี Big 4 มีการระบุจำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบที่มากกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กรวมถึงด้านการนำเสนอเรื่องสำคัญในการตรวจสอบใน

รูปแบบที่เข้าใจง่ายทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสำนักงานสอบบัญชี Big 4 เป็นสำนักงานที่มี ความมั่งคั่งมากกว่า สำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กทำให้สำนักงานสอบบัญชี Big 4 มีแรงจูงใจมากกว่าสำนักงานบัญชีขนาดเล็กสำหรับการออกรายงานให้มีความถูกต้อง สอดคล้องผลการวิจัยของ Ferreira & Morais (2020) FMA & EXRB (2017) KPMG International Cooperative (2017) และชาญชัย ตั้งเรื่อนรัตน์ (2558) ศึกษาคุณค่าของรายงานผู้สอบบัญชีแบบใหม่ พบว่ารายงานของผู้สอบบัญชีในกลุ่ม Big 4 มีจำนวนการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบและสัดส่วนการใช้ตารางในการนำเสนอวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมากกว่ารายงานของผู้สอบบัญชีในสำนักงานสอบบัญชีอื่น ส่วนด้านลักษณะข้อมูลการเปิดเผยมีความสัมพันธ์ทางตรงในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 กล่าวคือบริษัทที่ได้รับการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชี Non-Big 4 รายงานเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมากกว่าบริษัทที่ตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชี Big-4 ประเด็นนี้แสดงให้เห็นว่าผู้สอบบัญชี Non-Big 4 รายงานเรื่องสำคัญในการตรวจสอบเพิ่มเติมมากขึ้นทั้งนี้เพื่อให้ได้รับความน่าเชื่อถือ เพิ่มชื่อเสียง และหลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีโดยผู้สอบบัญชี Non-Big 4 มีแนวโน้มในการดำเนินการตามขั้นตอนการตรวจสอบอย่างระมัดระวังมากขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ozcan (2021) ศึกษาปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ พบว่าผู้สอบบัญชี Non-Big4 เปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมากขึ้น และมีการเพิ่มจำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบตามความความซับซ้อนของบริษัทฯ

3. ประเภทสำนักงานสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผ่านการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

ประเภทสำนักงานสอบบัญชีมีอิทธิพลทางตรงต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีผ่านการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ โดยสำนักงานสอบบัญชีที่มีคุณภาพงานสอบบัญชีสูงมีการจ้างพนักงานที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ รวมไปถึงการนำเทคโนโลยีที่มีคุณภาพสูงมาใช้ประกอบการปฏิบัติงานตรวจสอบเพื่อให้งานสอบบัญชีมีคุณภาพ ทำให้สามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียมที่สูง โดยจากการตรวจสอบระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีในประเทศไทยของสำนักงาน ก.ล.ด. ที่พบว่าสำนักงานสอบบัญชี ขนาดใหญ่มีการรักษาคุณภาพงานสอบบัญชีมีมาตรฐานสูงสอดคล้องกับงานของ DeAngelo (1981) และLawrence, Migue & Ping (2011) และชาญชัย ตั้งเรื่อนรัตน์ (2558) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงหน้ารายงานผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่มีการเพิ่มรายงานเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ผู้สอบบัญชีต้องระมัดระวังในการปฏิบัติงานมากขึ้นซึ่งอาจนำไปสู่การเพิ่มต้นทุนของค่าบริการสอบบัญชี และเนื่องด้วยบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ต้องการให้งบการเงินมีความน่าเชื่อถือในสายตา นักลงทุนจ่ายค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงขึ้นเพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่นักลงทุน

4. การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมีอิทธิพลต่ออัตราผลตอบแทนผิดปกติสะสม

การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบด้านลักษณะของการเปิดเผยด้านความมีสาระสำคัญของการเปิดเผยข้อมูลมีอิทธิพลในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราผลตอบแทนผิดปกติสะสม และจำนวนเรื่อง

ของการเปิดเผยข้อมูลมีอิทธิพลในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนผิดปกติสะสมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 กล่าวคือในช่วงที่มีประกาศรายงานผู้สอบบัญชีที่มีเรื่องสำคัญในการตรวจสอบส่งผลต่อนักลงทุนมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อราคาหุ้นที่ทำให้เกิดอัตราผลตอบแทนที่เกิดจริงแตกต่างจากอัตราผลตอบแทนของหุ้นที่คาดหวัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Suttipun (2020) Brant, Christensen & Christopher (2014) และ Thompson Schmidt & Lennox (2016) นอกจากนี้รูปแบบการนำเสนอรายงานเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมีการแสดงกระบวนการตรวจสอบทำให้ผู้ใช้งบการเงินมีความสนใจการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมากส่งผลให้ความสนใจย่อหน้าอื่น ๆ ของรายงานผู้สอบบัญชีน้อยลงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bedard et al. (2016), Financial Reporting Council. (2015) และ Sirois, Bedard & Bera (2017) ศึกษามูลค่าข้อมูลของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชี พบว่าการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมีผลต่อการชี้แนะความสนใจโดยผู้ใช้งบการเงินสามารถเข้าถึงการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้อย่างรวดเร็วและให้ความสำคัญการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมากขึ้น

5. การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมีอิทธิพลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบด้านความมีสาระสำคัญในการตรวจสอบ และด้านลักษณะข้อมูลการเปิดเผยมีอิทธิพลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 กล่าวคือ การเปิดเผยข้อมูลอาจเพิ่มต้นทุนที่เกิดขึ้นโดยผู้สอบบัญชีหากมีการตรวจพบข้อมูลที่ผิดพลาดหรือน้อยโง่ทางบัญชีในอนาคต ผู้สอบบัญชีต้องมีความระมัดระวังในการปฏิบัติงานมากขึ้นส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มขึ้น นอกจากนี้เรื่องสำคัญในการตรวจสอบเป็นเรื่องที่ประเมินไว้ว่ามีความเสี่ยงสูงในการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญดังนั้นความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตในกรณีที่ผู้สอบบัญชีรายงานเรื่องสำคัญในการตรวจสอบที่กิจการต้องเผชิญความเสี่ยงสูงผู้สอบบัญชีได้รับผลตอบแทนสูง หรือในกรณีที่บริษัทเผชิญความเสี่ยงต่ำผู้สอบบัญชีได้รับผลตอบแทนต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Almulla & Bradbury (2018) และ Bedard, Gonthier- Besacier & Schatt (2018) นอกจากนี้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเปิดเผยจำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมากมีผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kitiwong & Sarapaivanich (2020) ศึกษาผลที่เกิดขึ้นของรายงานผู้สอบบัญชีกับการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบเกี่ยวข้องกับคุณภาพการตรวจสอบ พบว่าการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบที่เกี่ยวข้องการเข้าซื้อกิจการเท่านั้นที่มีข้อมูลมากกว่า ทั้งนี้คือการส่งสัญญาณความเป็นไปได้ในการปรับปรุงทางการเงินในปีถัดไป ทำให้เกิดรายการทางบัญชีที่ซ้ำซ้อน ความเสี่ยงต่าง ๆ เหตุการณ์ดังกล่าวมีผลต่อต้นทุนการสอบบัญชีที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีในงานวิจัยนี้ส่งผลต่อการเปิดเรื่องสำคัญในการตรวจสอบโดยส่วนใหญ่สำนักงานสอบบัญชีBig 4 มีการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในประเด็นจำนวนเรื่อง รวมทั้งขอบเขตกระบวนการตรวจและรายละเอียดที่ชัดเจนอาจเป็นเพราะว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่มีการรักษาคุณภาพของงานสอบบัญชีมีมาตรฐานสูง รวมทั้งการปกป้องชื่อเสียงเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกฟ้องร้องที่เกิดขึ้นในอนาคต

2. การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมีอิทธิพลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีส่งผลให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตได้ทราบถึงประเด็นการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในลักษณะใด เช่น ข้อความที่เปิดเผยจำนวนเรื่องที่เปิดเผย และสาระสำคัญของการเปิดเผยที่มากขึ้นมีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดค่าธรรมเนียมในการสอบบัญชีให้เหมาะสม

3. การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมีอิทธิพลต่ออัตราผลตอบแทนผิดปกติสะสม ทำให้นักลงทุนได้เห็นความสำคัญของการใช้ข้อมูลในรายงานของผู้สอบบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทราบถึงแนวโน้มของผลตอบแทนเกินปกติสะสม ในช่วงที่มีประกาศรายงานของผู้สอบบัญชีเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกซื้อหรือไม่เลือกซื้อหลักทรัพย์ที่อยู่ในช่วงประกาศรายงานของผู้สอบบัญชี

4. บริษัทสามารถทราบถึงแนวโน้มการตอบสนองต่อราคาตลาดในช่วงประกาศรายงานของผู้สอบบัญชีสามารถตัดสินใจเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบให้เหมาะสมเพื่อลดปัญหาการเกิดอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น และเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาผลการดำเนินงานในการสร้างมูลค่าของกิจการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป

1. ควรเพิ่มตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ เช่น การกำกับดูแลกิจการที่ดีการเติบโตของกิจการ การเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี รวมถึงประเด็นของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบที่มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนทางการเงินของกิจการ

2. ศึกษาการวิเคราะห์เนื้อหาประเด็นของเรื่องที่สำคัญที่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเลือกมาสื่อสารในย่อหน้าการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบว่ามีความสำคัญอย่างไรทำไมเลือกสื่อสารกับผู้ใช้งบการเงิน

เอกสารอ้างอิง

เกรียงไกร บุญเลิศอุทัย ศิลปพร ศรีจันทเพชร และอนุวัฒน์ ภักดี. (2562). เรื่องสำคัญในการตรวจสอบบอกระไร.

วารสารวิชาชีพบัญชี, 15(45), 5-25.

ชาญชัย ตั้งเรือนรัตน์. (2558). คุณค่าของรายงานผู้สอบบัญชีแบบใหม่. วารสารวิชาชีพบัญชี, 11(32), 26 - 44.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2560). **งบการเงิน ปี 59 – ปี 61**. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2562 จาก

<https://www.set.or.th/set/commonslookup.do?msg=nf&language=th&country>.

Alexandris, G. Mavrovitis, Ch. F. & Travlos, N. (2012). How Have M&As Changed? Evidence from the Sixth Merger Wave. **The European Journal of Finance**, 18(8), 663-688.

Almulla, M. & Bradbury, M. E. (2018). **Auditor, Client, and Investor Consequences of The Enhanced Auditor's Report**. Retrieved January 15, 2020, from

<https://www.researchgate.net>

Asare, S. K. & Wright, A. M. (2012). Investors, Auditors, and Lenders Understanding of the Message Conveyed by the Standard Audit Report on the Financial Statements.

Accounting horizons, 26(2), 193–217.

Bedard, J. et al. (2016). Does Recent Academic Research Support Changes to Audit Reporting Standards?. **American Accounting Association**, 30(2). 255 – 275.

Bedard, J. Gonthier-Besacier, N. & Schatt, A. (2018). **Consequences of Justifications of Assessments in French Expanded Audit Reports**. Retrieved January 15, 2020, from <https://doi.org/10.2139/ssrn.3175497>.

Brant, E. Christensen, S. M. & Christopher, J. W. (2014). Do Critical Audit Matter Paragraphs in the Audit Report Change Nonprofessional Investors' Decision to Invest?. **American Accounting Association**, 33(4), 71–93.

Burns, N. & Grove, S. K. (1993). **Study The Practice of Nursing Research: Conduct, Critique & Utilization**, (Forth edition). Retrieved January 15, 2020, from [https://www.scirp.org/\(S\(vtj3fa45qm1ean45vffcz55\)\)/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=1575182](https://www.scirp.org/(S(vtj3fa45qm1ean45vffcz55))/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=1575182).

DeAngelo, L. E. (1981). Auditor Size and Audit Quality. **Journal of Accounting and Economics**, 3(3), 183-199.

Fama, E. F. (1970). Efficient Capital Markets: A Review of Theory and Empirical Work.

The Journal of Finance, 25(2), 383-417.

Ferreira, C. & Morais, A. I. (2020). Analysis of the Relationship between Company Characteristics and Key Audit Matters Disclosed. **Revista Contabilidade & Finanças**, 31(83), 262-274.

FMA & EXRB. (2017). **Key Audit Matters: A Stock Take of The First Year in New Zeala**.

Retrieved January 15, 2020, from <https://www.xrb.govt.nz/dmsdocument/2614>.

Financial Reporting Council. (2015). **Extended Auditor's Reports: a Review of Experience in The First Year**. Retrieved January 15, 2020, from <https://www.frc.org.uk/getattachment/561627cc-facb-431b-beda-ead81948604e/Extended-Auditor-Reports-March-2015.pdf>

International Auditing and Assurance Standards Board. (2011). **Enhancing The Value of Auditor Reporting: Exploring Options for Change (Consultations Paper)**. Retrieved January 15, 2020, from https://www.ifac.org/system/files/publications/exposedrafts/CP_Auditor_Reporting-Final.pdf.

International Federation of Accountants. (2015). **Auditor Reporting – Key Audit Matters**.

Retrieved January 15, 2020, from <http://www.ifac.org/system/files/publications/files/Auditor-Reporting-Toolkit-KAM-Overview.pdf>.

Jensen, M. C. & Mecking, W. H. (1976). Theory of The Firm: Managerial Behavior, Agency Costs, and Capital Structure. **Journal of Financial Economics**, 4(3), 73-109.

Kitiwong, W. & Sarapaivanich, N. (2020). Consequences of The Implementation of Expanded Audit Reports with Key Audit Matters (KAMs) on Audit Quality. **Managerial Auditing Journal**, 35(8), 1095-1119.

Kistana, G. L. (2016). **Factors Affecting Audit Fees in Private Commercial Banking Industries: In Ethiopia**. Master of Science in Accounting and Auditing, Addis Ababa University.

KPMG International Cooperative. (2017). **Key Audit Matters: Auditor's Report Snapshot 20 September 2017**. Retrieved January 15, 2020, from <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/au/pdf/2017/key-audit-matters-auditor-report-20-september-2017.pdf>.